

TÜRKİYE’NİN İLK SPOR TUTKUNU GÜZELLİK KRALİÇESİ: MÜBECCEL NAMIK (BEHNESAVİ) HANIM

TÜRKİYE'S FIRST SPORTS ENTHUSIAST BEAUTY QUEEN: MRS.
MÜBECCEL NAMIK (BEHNESAVİ)

İrem MENEKŞE*

Geliş Tarihi/Received:11.02.2025

Kabul Tarihi/Accepted:30.06.2025

MENEKŞE, İrem, (2025), “Türkiye’nin İlk Spor Tutkunu Güzellik Kraliçesi: Mübeccel Namık (Behnesavi) Hanım”, Belgi Dergisi, S.30, Pamukkale Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını, Yaz 2025/II, ss. 1-26.

Öz

Cumhuriyetle birlikte modernleşme politikaları kapsamında kadınların toplumsal statüsüne de önem verilmiştir. Bu anlamda kadınlara yönelik çeşitli organizasyonlar düzenlenmiştir. Bu organizasyonlardan biri olan güzellik yarışmaları, kadınların fiziksel özelliklerini, yeteneklerini ve kişiliklerini değerlendiren önemli organizasyonlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Cumhuriyet gazetesinin 12 Ocak 1930’da düzenlemiş olduğu Türkiye Güzellik Müsabakası da bunlardan biridir. Bu müsabakayı kazanan ise Mübeccel Namık Hanım olmuştur. Mübeccel Namık Hanım, Avrupa ve Dünya genelinde Türkiye’yi küresel ölçekte güzellik yarışmalarında temsil etmiştir. Zira 5 Şubat 1930’da Paris’te organize edilen Avrupa Güzellik Yarışması’nda Türkiye’yi temsil eden ilk Türk kadını olarak öne çıkmıştır. Kendisinin bu yarışmaya katılması “millî bir vazife” olarak nitelendirilmiştir. Ayrıca 7 Eylül 1930’da Brezilya’da gerçekleştirilen Dünya Güzellik Yarışması’na da katılmıştır. Mübeccel Namık Hanım’ı öne çıkaran bir başka özelliği ise spora olan tutkunluğudur. Nitekim Türkiye Güzellik Müsabakası’nı kazandıktan sonra yaptığı bir röportajda, “Ben güzelliğimi doğrudan doğruya spora medyunum” diyerek bu yönünü ortaya koymuştur. Mübeccel Hanım, kadınların sporda aktif rol almalarının sınırlı olduğu bir dönemde, öncü bir figür olarak öne çıkmaktadır. Kendisi yaptığı konuşmalarda sporun bireysel ve toplumsal işlevlerine dikkat çekmiştir. Neticede bu çalışmada, Mübeccel Hanım’ın hayat tarzı, ulusal ve uluslararası güzellik müsabakalarındaki deneyimleri ele alınırken aynı zamanda spora olan tutkunluğu da incelenmiştir. Bunu yaparken de özellikle arşiv vesikaları, dönemin süreli yayınları ve araştırma eserlerden istifade edilmiştir. Ayrıca, İspanya’nın “Estampa” adlı dergisinin Mübeccel Namık Hanım ile yaptığı röportajı da değerlendirilmiştir. Mübeccel Hanım’ın Batı kültürüne duyduğu hayranlık ve modernleşme sürecindeki duyguları ile kendi kültürel alışkanlıkları arasında denge kurma çabası, genç bir kadının uluslararası beklentilere uyum sağlama sürecinde yaşadığı zorluklar bu haberde dikkat çeken konular arasındadır. Bu kaynaklar ışığında ve nitel araştırma yöntemi esas alınarak konunun ortaya konulmasına çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye Güzellik Müsabakası, Mübeccel Namık Hanım, Güzellik Kraliçesi, Kadın, Spor.

* Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, iremmcanli@gmail.com, (<https://orcid.org/0000-0003-0686-2093>).

Abstract

With the Republic, the social status of women was also given importance within the scope of modernization policies. In this sense, various organizations were organized for women. Beauty contests, one of these organizations, appear as important organizations that evaluate women's physical characteristics, talents and personalities. The Miss Türkiye Competition organized by the Cumhuriyet newspaper on January 12, 1930 was one of these competitions. The winner of this competition was Ms. Mübeccel Namık. Ms. Mübeccel Namık represented Türkiye in beauty contests on a global scale in Europe and the world. She was the first Turkish woman to represent Türkiye in the European Beauty Contest organized in Paris on February 5, 1930. Her participation in this contest was described as “a national duty”. She also participated in the World Beauty Contest held in Brazil on September 7, 1930. Another characteristic that made Ms. Mübeccel Namık stand out was her passion for sports. As a matter of fact, in an interview she gave after winning the Miss Türkiye Contest, she revealed this aspect by saying, “I owe my beauty directly to sports”. Ms. Mübeccel stands out as a pioneering figure at a time when women's active role in sports was limited. In her speeches, she emphasized the individual and social functions of sports. As a result, this study examines Ms. Mübeccel's lifestyle, her experiences in national and international beauty competitions, and her passion for sports. In doing so, especially archival documents, periodicals of the period and research works have been utilized. In addition, an interview with Ms. Mübeccel Namık conducted by the Spanish magazine “Estampa” was also evaluated. Ms. Mübeccel's admiration for Western culture and her efforts to balance her feelings in the process of modernization with her own cultural habits, as well as the difficulties experienced by a young woman in the process of adapting to international expectations, are among the topics that draw attention in this news article. In the light of these sources and on the basis of qualitative research method, an attempt has been made to reveal the subject.

Keywords: *Beauty Contest of Türkiye, Mrs. Mübeccel Namık, Beauty Queen, Woman, Sports.*

Giriş

Kadınların toplumsal statüsündeki değişim, kısa vadeli olarak devrimler ve reform hareketlerinin yanı sıra, sanayileşme, kentleşme, eğitim ve istihdam gibi uzun vadeli süreçlerle şekillenmiştir.¹ Atatürk, kadınların toplumsal hayatta aktif rol almasını medeniyetin bir göstergesi olarak değerlendirmiş ve modern bir Türk toplumu oluşturmak amacıyla çeşitli reformlar gerçekleştirmiştir.² Cumhuriyet rejiminin öncelikli hedeflerinden biri, toplumu Batı kültürü doğrultusunda dönüştürmek ve ulusal, çağdaş bir kimlik inşa etmektir. Bu amaçla gerçekleştirilen reformlar arasında Şapka Kanunu'nun çıkarılması, Medeni Kanun'un kabulü, Alfabenin değiştirilmesi, uluslararası takvim ve ölçü birimlerinin benimsenmesi ile Soyadı Kanunu'nun uygulanması, yeni Türkiye'nin sosyal ve kültürel yapısının yeniden şekillendirilmesinde önemli adımlar olarak görülmüştür. Cumhuriyetin erken döneminde hızlı batılılaşma politikası bağlamında kadınların toplumsal konumu özel bir önem taşımaktadır. Kadın haklarına yönelik geliştirilen çözüm önerileri, yalnızca toplumsal eşitliği sağlama çabasıyla sınırlı kalmamış, aynı zamanda batılılaşma sürecinde karşılaşılan zorlukların aşılmasına da katkı sunmuştur. Yeni rejim, 1920'li yıllar boyunca politik, sosyal ve kültürel alanlarda hayata geçirilen tüm reformları, Batı uygarlığıyla bütünleşme yolunda birer ilerleme olarak görülmüştür. Bu bağlamda, Batı dünyası ile ilişkileri güçlendirecek her fırsat özenle değerlendirilmiştir. 2 Eylül 1929 yılında düzenlenen ilk Türkiye Güzellik Müsabakası da bu bağlamda bir araç olarak kullanılmıştır. Cumhuriyet gazetesinin 4 Şubat 1929 tarihli "*Türkiye'nin en güzel kadını acaba kimdir?*" sorusuyla gündeme taşıdığı güzellik yarışmaları, Türk kadınının ulusal güzellik anlayışını dünya ölçeğinde temsil etmesi amacıyla organize edilmiştir.³

Türk güzellik kraliçeleri, yalnızca estetik güzelliği temsil etmekle kalmayıp, aynı zamanda Türkiye'nin çağdaş ve aydın bir millet olarak uluslararası alanda tanıtılmasında da önemli bir rol üstlenmişlerdir. Bu doğrultuda, güzellik yarışmalarının jüri üyeleri, adayların fiziksel özelliklerinden ziyade sağlık durumu, kültürel birikimi, duruşu, konuşma biçimi, diş ve ayak sağlığı, gülüşü ve ses tonu gibi unsurları dikkate alabilecek şekilde, özellikle Güzel Sanatlar Birliği üyeleri arasından seçilmiş ve jüri yapısında büyük değişikliklere gidilmemiştir.⁴

Türkiye'nin ilk güzellik yarışmasını Cumhuriyet gazetesi organize etmiştir. Gazete, sadece Türkiye tebaasından ve evlenmemiş olan genç kızlara mahsus bir güzellik müsabakası düzenlemiştir. Kendilerini güzel bulan hanımların fotoğraflarını göndermeleri istenmiştir. Gönderilen fotoğraflar basılarak oylar toplanmış, fotoğraflar üzerinden 48 hanım güzel bulunmuştur. Bu güzeller arasından kraliçe seçilmek üzere bir hakem heyeti oluşturulmuş, bu hakem heyetinde edipler, ressam, heykeltıraşlar, müzikçiler, tiyatro sanatçıları, yerli ve yabancı gazeteciler yer almıştır. Ancak 48 güzelden sadece 20 kişi yarışmaya gelmiştir. Yarışma öncelikle hakem heyetinin önünde ilk geçit töreni yapılmasıyla başlamıştır. Sonra salonda hakem heyetinin karşısında bulunmuşlardır. Hakem heyetinin talebiyle göğsünde numara taşıyan güzeller birer birer bir sandalyenin

¹ Fatma Acun, "Görsel Verilerde Kadın İmajı (1923-1960)", *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Aralık 2007, S. 16, s. 92.

² Nilgün Nurhan Kara, "Türk Çağdaşlaşmasının Bir Ögesi: Atatürk ve Kadın", *CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, C: 17, S:1, Mart 2019, s. 228.

³ Doğan Duman- Pınar Duman, "Kültürel Bir Değişim Aracı Olarak Güzellik Yarışmaları", *Toplumsal Tarih*, S. 42, Haziran 1997, s. 20-21.

⁴ Selma Göktürk Çetinkaya, "Atatürk Dönemi Güzellik Yarışmaları", *Atatürk Ansiklopedisi*, s. 1. <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/ataturk-donemi-guzellik-yarismalari/?pdf=3833> Erişim Tarihi: 10 Şubat 2025.

üstüne çıkararak endamlarını göstermiştir. Elli kişilik bir hakem heyeti bu kadınlar arasından beyaz elbisesiyle ve kıvrırcık saçlarıyla Feriha Tevfik Hanım'ı birinci, Semine Hanım'ı ikinci, Matmazel Araksı Hanım'ı üçüncü ilan etmiştir.⁵

Güzellik yalnızca estetik bir unsur olarak değil, aynı zamanda sağlık, sağlamlık ve ulusal başarıyla ilişkilendirilmiştir. Medeniyet seviyesi yükselmiş memleketlerde tabii güzelliklerin bilim ve sanatla en gelişmiş seviyelere çıkarıldığı, benzer sürecin Türkiye'de de gerçekleşeceği, toplumun gelecekteki anneleri olan genç kadınların her geçen gün daha fazla özen ve ilgiyle, sahici ve nitelikli bir güzellik anlayışı içerisinde gelişim gösterecekleri, gerçek güzelliğin öncelikle sağlık ve sağlamlık ile özdeşleştirilmesi gerektiği, bunun hem bireysel hem de toplumsal düzeyde başarılı ve mutlu bir yaşamın temel koşulu olduğu ifade edilmiştir. Cumhuriyet gazetesinde *"...Müterakki memleketlerde tabii güzellikler fennin ve san'atın yardımıyla en mütakâmil derecelerine çıkarılmaktadır. Bizde de bu böyle olacak, vatan evladının müstakbel anaları olan genç kızlığımız her gün daha ziyade itina ve ihtimama mazhar hakiki güzellikler içinde inkişaf ve inşirah bulacaktır. Güzellik yalnız gözleri okşayan bir nümayışten ibaret değildir. Denilebilir ki güzellik aynı zamanda ve belki daha ziyade sıhhat ve saadetin parlak alametidir. Onun için güzellik demek, her şeyden evvel sıhhat ve salâbet demektir. Fertçe ve milletçe hayatta muvaffak ve mes'ut olmanın ilk şartı ise budur ve yalnız budur. Güzellik müsabakasile vusulü istihdaf olunan gaye şimdi daha iyi anlaşılıyor değil mi? Biz bu müsabaka ile işte o gayeye gitmeği kurduk. Oraya gidiyoruz ve oraya varacağız."* denilmiştir.⁶ Basın güzelliği fiziksel cazibenin ve dış görünüşün ötesinde, sağlıklı ve güçlü bir toplumun temsili olarak nitelemiş; güzellik yarışmalarının bu yüksek ideale ulaşmak için bir araç olduğu vurgulanmıştır. Dolayısıyla, güzellik yarışmalarında, kazananların ileride toplumsal roller üstlenebilecek niteliklere sahip olmaları önemsenmiştir. Bu anlamda da sıhhat ve salabete dikkat çekilmiştir.

⁵ Vakıf, 3 Eylül 1929, s. 1-2; Cumhuriyet, 2 Eylül 1929, s. 1, 3; Cumhuriyet, 3 Eylül 1929, s. 1-3. Ayrıca Feriha Tevfik Hanım Alman basınında *"Altın gözlü bir Türk dilberi"* şeklinde nitelenmiştir. Cumhuriyet, 29 Eylül 1929, s. 3; Feriha Tevfik Hanım, Türkiye güzeli seçilmesinin ardından aldığı teklif üzerine *"Kaçakçılar"* adlı filmde başrol üstlenmiş ve 1932 yılında gösterime giren filmin şarkısını kendisi seslendirmiştir. Güzellik kraliçesi unvanının ötesine geçerek şöhret elde etme çabaları, dönemin toplumsal ve kültürel yapısı içinde şöhretin önemli bir değer olarak kabul edildiğini ortaya koymaktadır. Filiz Yıldız, *"Türkiye'de İlk Güzellik Yarışmaları ve Basının Öncü Rolü: Genç Cumhuriyet'in Asri Güzelleri"*, Etkileşim, 4, 2019, s. 73.

⁶ Cumhuriyet, 3 Eylül 1929, s. 2.

İlk Türkiye Güzellik Yarışması: Birinci Feriha Tevfik Hanım (aday numarası 11), ikinci Semine Hanım (aday numarası 31), üçüncü siyah elbiseli Matmazel Araksi (aday numarası 82'dir.)

Kaynak: *Vakit*, 3 Eylül 1929, s. 1; *Cumhuriyet*, 3 Eylül 1929, s. 3.

“Lokal Anzeiger” adlı Alman gazetesinin neşretmiş olduğu makaleye bakılırsa Türkiye'nin bu güzellik müsabakası Avrupa'da büyük merak uyandırmıştır. Berlin'in en büyük gazetelerinden biri *“Türkiye'nin güzellik kraliçesi”* başlığıyla yazılan yazı Türk kadınlığının tarihi gelişimini ve bu organizasyonun Avrupa'da uyandırdığı ilgiye tercüman olmuştur. Bu makalenin dikkat çekici noktaları şöyledir:⁷ *“Daha on sene evvel Türk kadınlığından ne biliyor idik? Hiç, hem de tam manasıyla hiç... İştittiğimiz halleri bizi ona biraz acındırıyordu. Kalın peçe bunları alemin nazarından gizliyor ve uzun siyah ve geniş çarşaf başından ayağına kadar vücudunu setrediyordu. Yüksek konakların kapalı kafesleri arkasına Türk kadınının hayatı gömülü idi... Fakat geçen on sene içinde birçok tahtlar yıkıldığından ve beşeriyeti mütemeddine yeni gayelere erişmeye çalıştığından Türk kadını da inziva aleminden kendisini kurtararak hürriyetine kavuşmuştur...”* 1929 yılında düzenlenen bu yarışmanın Avrupa basınında yankısı üzerine Avrupa ve Dünya güzellik yarışmalarında Türkiye'nin de temsilci göndermesine karar verilmiştir. 1930 yılı Paris'te düzenlenecek Avrupa Güzellik Yarışması'nda Türk güzelinin temsil etmesi için seçmeler düzenlenmesi ve dereceye girenlerin İstanbul'daki asıl yarışmaya gönderilmeleri konusu duyurulmuştur. Bu sayede Türkiye'nin sosyal ve kültürel alanlarda çağdaş ülkelerden geri olmadığı, Türk kadınının özgürleştiğinin kanıtlanmış olacağı belirtilmektedir.⁸

Güzellik yarışmaları, yalnızca fiziksel görünümün öne çıktığı etkinlikler olmanın ötesinde, dönemin toplumsal dönüşümü açısından önemli bir dönüm noktası olmuştur. Kadının kamusal alanda görünürlük kazanması, modernleşme sürecinde aktif bir rol üstlenmesi açısından önemli olmakla birlikte bu görünürlüğün farklı alanlara, özellikle de kadının aktif katılımına ihtiyaç duyulan spora taşınması ise, bu dönemde atılan bir diğer önemli adımı oluşturmıştır. Güzellik yarışmalarında sergilenen cesaret ve görünürlük, kadınların sadece estetik değil, fiziksel güç ve dayanıklılık gerektiren alanlarda da var olabileceğine dair toplumsal bir farkındalık yaratmıştır. Mübeccel Namık Hanım, Türk sporunun kadınlar arasında yaygınlaşmadığı bir dönemde kadın sporcuların önemi ve kadınların spordaki rolü üzerine örnektir. Kadınlar için Türk Spor mecmuasında şu satırlar yazılıdır: *“Hür ve medenî Cumhuriyet Türkiye'sinin hür ve medenî kadınlığı artık spora bütün kuvvete, taze azmle başlamalı ve sarılmalıdır. Filhakika son seneler içinde kadınlarımız beden işleri vadisinde de erkeklerimize nazaran çok çalışmışlar, çok ilerlemişlerdir. Birçok mekteplerimizde birçok hanım jimnastik hocalarına malik olmakla iftihar ediyoruz. Demek oluyor ki kadınlarımız isterlerse bu işlerde pek alâ muvaffak oluyolar.”*⁹

Mecmuada kadınların spor yapmasının ve spor alanında aktif bir rol üstlenmesinin, sadece bireysel değil, aynı zamanda toplumun genel sağlığı ve geleceği için de önemli olduğu, toplumun fiziksel ve sosyal gelişimine önemli katkılar sağlayacağı vurgulanmıştır.¹⁰ Kadınların spora katılımının yetersiz olduğu, ancak Mübeccel Namık Hanım gibi öncüler sayesinde bu alanda umut ışıkları belirdiği açıktır. Mübeccel Namık Hanım, Türk

⁷ *Cumhuriyet*, 29 Eylül 1929, s.1, 3

⁸ Doğan Duman- Pınar Duman, *“Kültürel Bir Değişim Aracı Olarak Güzellik Yarışmaları”*, *Toplumsal Tarih*, S. 42, Haziran 1997, s. 23.

⁹ *Türk Spor*, 20 Teşrinisani 1930, sene:2, No:8-60, s. 4-5.

¹⁰ *Türk Spor*, 20 Teşrinisani 1930, sene:2, No:8-60, s. 4-5; *Türk Spor*, 4 Birinci kanun 1930, sene:2, No:10-62, s. 6, 12

kadınlarının spor alanındaki potansiyelini temsil eden bir figür olarak kadınların spora katılımı ile ilgili bir ilham kaynağı olarak bir örnek teşkil etmektedir. Bu gibi örneklerle Türk kadınlarının spora daha fazla yönelmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu sayede hem bireysel hem de ulusal düzeyde bir gelişim ve modernleşme sağlanacağı hedeflenmektedir.

Kadınların spordaki gücünü ve temsil kabiliyetlerini göstermesi için 1928 Olimpiyatı sonuçları, mecmuada örnek olarak gösterilmiştir. Dünya eskrim şampiyonluğunu kazanan Alman sporcu Helene Mayer, iki çocuk annesi bir ev hanımı olmasına rağmen bu alandaki başarısıyla dikkat çekmiştir. Alman kadınları, olimpiyatlarda ülkelerini erkeklerden çok daha üstün bir şekilde temsil etmiş; bayraklarını birincilik direğine çekmiş ve millî marşlarını 50- 60 bin kişiye saygı ile dinletme onurunu kazanmıştır. Kanadalı ve Japon kadın sporcular da performanslarıyla erkeklerden geri kalmamış, kendi ülkelerini uluslararası arenada başarıyla temsil etmişlerdir. Ayrıca, Polonyalı bir kadın sporcunun disk atma dalında dünya şampiyonu olarak Polonya'nın bayrağını ilk ve son kez birincilik kürsüsüne taşıması, milletin millî marşını çaldırması, kadın sporcuların ulusal gururu artırmadaki önemini bir kez daha göstermiştir. Bu konu ile ilgili mecmuada, *"Diğer milletlerin birincilik şerefini kazandığı bu mahşeri medeniyette Türk kadınlığını temsil edecek bir tek hanım yoktu..."*¹¹ şeklinde hayıflanılması bir eksiklik olarak hissedilmiştir. Bu durum, kadınların spora katılımının önemini ve gerekliliğini bir kez daha vurgulamaktadır.

Mecmuanın kadınların sporda yer alması ile ilgili verdiği bilgilere göre; Avrupa ve Amerika'da kadınların spor etkinliklerine erkeklerle eşit ölçüde katılım sağladıkları görülmektedir. Kadın sporcular, düzenli olarak gerçekleştirilen ulusal ve uluslararası müsabakalarda başarıyla yer almakta; kadınlara özel federasyonlar, kulüpler, ligler ve şampiyonalar oluşturulmaktadır. Örneğin, Alman kadın sporcular hem dayanıklılık gerektiren hafif sporlarla hem de boks gibi oldukça zorlayıcı fiziksel aktivitelerle ilgilenmektedir. Ancak bu noktada, kadınların vücudunun şeklini bozmayarak, fiziksel yapılarının estetik bütünlüğünü koruyarak spora katılmalarının önemi gündeme gelmektedir. Bu konuda yapılan araştırmalar, kadınların özellikle hafif sporlarla ilgilenerek, fiziksel görünüm ve sağlık açısından daha dengeli sonuçlar elde ettiklerini ortaya koymaktadır. Kadınların vücudunu bozmamak hatta güzelleştirmek için önerilen spor dalları arasında *"Sıhhat ve beden terbiyesi hareketleri, her gün voleybol, haftada iki defa mevsiminde ve itidâl ile yüzme, (her günde olabilir.) Sonra tenis, hafif kürek, ve Atletik sporlardan koşular, atlamalar ve atmalar."* olarak sıralanmıştır. Özellikle atletizmde koşu, atlama ve atma gibi dalların, fiziksel dayanıklılığı artırırken beden formunu koruma açısından etkili olduğu belirtilmektedir. Ayrıca uluslararası düzeyde, kadın atletizminin teşvik edilmesi ve düzenlenmesi amacıyla Beynelmilel Atletizm Federasyonunun idaresi altında bir Beynelmilel Kadın Atletizm Birliği kurulduğu, bu birliğin kurallarının ve nizamlarının tespit edildiği duyurulmuştur.¹²

Bu çalışmada spora olan yakın ilgisi ile de dikkat çeken ve 1930 yılında hem ulusal hem de uluslararası güzellik yarışmalarında Türkiye kadını temsil eden Mübeccel Namık Hanım ele alınmaktadır. Cumhuriyet gazetesinin Türkuvas salonunda düzenlenen Türkiye Güzellik Müsabakası, Fransa'nın Paris şehrinde düzenlenen Avrupa Güzellik Yarışması'na katılımı, Brezilya'nın Rio de Janeiro şehrini ziyaret ederek Dünya Güzellik Yarışması'na katılan Mübeccel Namık Hanım'ın sportmen kişiliği ve spor alanındaki görüşleri, seyahat izlenimleri, İspanyol ve Türk basın mensuplarıyla yapılan röportajları bu makalede ele alınmıştır.

¹¹ *Türk Spor*, 20 Teşrinisani 1930, sene:2, No:8-60, s. 4-5.

¹² *Türk Spor*, 4 Birinci kanun 1930, sene:2, No:10-62, s. 6, 12.

1. 1930 Yılında Düzenlenen İkinci Türkiye Güzellik Yarışması Kraliçesi Mübeccel Namık (Behnesavi) Hanım

Cumhuriyet gazetesi İkinci Türkiye Güzellik Kraliçesi müsabakasına 22 Kasım 1929 yılında başladığını ilan etmiştir. Başvuruda bulunmak için 16-25 yaş aralığında, Türk vatandaşı ve evlenmemiş olma şartları yer almaktadır. Fotoğrafları ile başvuruda bulunan genç kızların fotoğrafları sırasıyla her gün gazetede yayınlanmıştır.¹³ Basında okuyucuların, yarışmaya katılan güzellerin fotoğraflarını ve müsabaka kuponlarını keserek saklamaları rica edilmiştir. Tüm yarışmacıların fotoğrafları yayımlandıktan sonra, okuyucular en beğendikleri üç güzeli belirleyerek, isim ve numaralarını bir kâğıda yazıp kuponlarla birlikte Cumhuriyet gazetesine göndereceklerdir. Okuyucular tarafından verilen oylar doğrultusunda birinci, ikinci ve üçüncü sırada yer alan yarışmacılara gazete tarafından bir ödül takdim edileceği, ayrıca, oy kullanarak birinci seçilen güzeli doğru tahmin eden okuyucular arasında belirli para ödülleri (100, 50, 25, 10 ve 5 lira) dağıtılacağı ilan edilmiştir. Bu yarışmanın yalnızca okuyuculara yönelik bir etkinlik olduğu, dolayısıyla nihai güzellik kraliçesinin belirlenmesi sürecinde herhangi bir etkisinin bulunmayacağı da belirtilmiştir. Asıl güzellik kraliçesinin seçimi ise şu şekilde gerçekleştirileceği belirtilmiştir: Cumhuriyet gazetesinde fotoğrafları yayımlanan tüm yarışmacılar, düzenlenecek büyük bir baloya davet edilecektir. Bu baloya katılan İstanbul'un seçkin kadın ve erkek davetlilerinden oluşan yüzlerce kişi, oy kullanarak 20 finalist belirleyecektir. Seçilen 20 finalist, İstanbul'un önde gelen isimlerinden oluşan bir jüri heyetine sunulacak ve nihai değerlendirme sonucunda Türkiye Güzellik Kraliçesi jüri tarafından belirlenecektir.¹⁴

İlk seçmeler için güzellere düzenlenen balo gecesine 20 güzel katılmıştır. Cumhuriyet gazetesinin düzenlediği güzellik müsabakasının nihai seçme günü ise 12 Ocak 1930'da gerçekleşmiştir. 32 numarayı taşıyan Mübeccel Namık Hanım 50 oy ile güzellik kraliçesi seçilmiştir.¹⁵

Mübeccel Hanım, 1.72 boylu¹⁶, 70 kg ağırlıkta, yeşil gözlü, beyaz tenli, saçları koyu renkli, 1915 doğumlu¹⁷, fiziksel görünümü dönemin güzellik standartlarına uygun bir genç kadın olarak tanımlanmıştır.¹⁸

Basında kraliçe Mübeccel Hanım'ın hafif dalgalı kesik kumral saçları olduğu, mahmur ve baygın sisli yeşil gözleri, kumral kaşları, güzel burun ve ağzı olduğu, tebessümlü, "büst"ten uzun bacaklı, geniş omuzlu, endamlı, derisinin lekesiz, sivilcesiz olduğu ve levent bir vücuda sahip olduğu şeklinde tasvir edilmiştir. Kendisi İstanbul'da Sent Öfemi mektebinde okumuştur.¹⁹

Basında, 1930 yılı Güzellik Kraliçesi seçilen Mübeccel Namık Hanım'ın, 25 Ocak 1930 tarihinde İstanbul Beşinci Hukuk Mahkemesi'nde açmış olduğu yaş tashihi davasının

¹³ Cumhuriyet, 22 Teşrinisani 1929, s.1, 3; Cumhuriyet, 11 kanunuevvel 1929, s.1-2.

¹⁴ Cumhuriyet, 22 Teşrinisani 1929, s.1, 4.

¹⁵ Cumhuriyet, 13 kanunusani 1930, s.1-2; Vakıf 13 kanunusani 1930, s. 1-2.

¹⁶ Mübeccel Hanım'ın talimi ve denetimini yapan Selim Sırrı Tarcan'ın kızları Azade ve Selma Hanım bir röportajda Mübeccel Hanım'ın boyunun pabuçsuz olarak 1.66 olduğunu belirtmiştir. Milliyet, 9 Nisan 1930, s. 5.

¹⁷ Alkan'ın Mübeccel Hanım'ın ablası Müzehher (Keçeci) Hanım ile yaptığı söyleşiye göre; Mübeccel Hanım 1915 yılında İstanbul'da doğmuş, 10 Mart 1975 yılında da vefat etmiştir. Mehmet Öznur Alkan, "Türkiye'nin İlk Popstarı: "Türkiye Güzeli Mübeccel'im Ben...", Panzehir(Picus Dergisi Popüler Kültür Eki), Aralık 2004, Sayı: 1, s. 28-29.

¹⁸ Nurcan Pınar Eke, "Cumhuriyet Kadınının Değişen Silueti: İdeolojik Bir Araç Olarak Güzellik Yarışmaları", Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C. 23, Sayı: Özel sayı, 2023, s. 158. (147-170)

¹⁹ Cumhuriyet, 14 kanunusani 1930, s. 3; Cumhuriyet, 13 kanunusani 1930, s.1-2.

duruşmasına katıldığı bilgisi yer almaktadır. Mübeccel Hanım, resmi nüfus kaydında yaşının gerçekte olduğundan iki yaş küçük olarak belirtildiğini, bunun bir hata sonucu meydana geldiğini ifade etmiş; on altı yaşında değil, aslında on sekiz yaşında olduğunu beyan etmiştir. Duruşmada Sabri Bey ve Ekrem Bey tanık olarak dinlenmiş; yapılan değerlendirme sonucunda mahkeme, Mübeccel Namık Hanım'ın yaşının 18 olarak düzeltilmesine karar vermiştir. Duruşmanın ardından kendisine eşlik eden birkaç hanımla birlikte otomobile binen Mübeccel Hanım, adliye binasından ayrılırken, kalabalık bir topluluk tarafından ilgiyle izlenmiştir. Adliye binasının o saatlerde tatil olması nedeniyle, bina çevresi hem adliye personeli hem de halkla dolmuştur. Mübeccel Hanım, üzerindeki kürke bürünmüş halde, gülümseyerek çevresine bakarken dikkatleri üzerine çekmiştir. Basında bu yaş düzeltme girişiminin, Mübeccel Hanım'ın Paris'te düzenlenecek olan uluslararası güzellik yarışmasına katılabilmesi için gerekli olan asgari yaş sınırı olan 18'i sağlayabilmesi adına zorunlu hale geldiği, resmî belgelerdeki yaşını düzelttirmek amacıyla acilen mahkemeye başvurmaya zorunda kaldığı belirtilmektedir.²⁰

Mübeccel Namık Hanım güzellik kraliçesi seçilmesinden yaklaşık 5 ay sonra bir taş plak doldurmuştur. Zira ilgili plağın gazetelerde ilanları 1930 yılının haziran ayında çıkmıştır.²¹ Bu plakta yarışmaya katılmasını ve birinci seçilmesini anlatmaktadır.²²

Güzellik kraliçesi Mübeccel Hanım

Kaynak: *Cumhuriyet*, 13 kanunusani 1930, s.1.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın yayınlanan bir makalesinde Mübeccel Hanım şöyle methedilmektedir:²³ *"Mübeccel'in cehresini eski Yunan ölçülerinden istisna ediyorum, fakat vücudu mitoloji güzelliğinin vasıflarına maliktir."* Ayrıca Türkiye Güzellik Kraliçesi

²⁰ *Vakit*, 26 Kanunusani 1930, s. 1; *Milliyet*, 26 Kanunusani 1930, s. 3.

²¹ *Vakit*, 6 Haziran 1930, s. 5; *Vakit*, 11 Haziran 1930, s. 5; *Akşam* 7 Haziran 1930, s. 4; *Akşam* 11 Haziran 1930, s. 4; *Milliyet* 9 Haziran 1930, s. 4; *Milliyet* 12 Haziran 1930, s. 4.

²² Mübeccel Hanım'ın plak dolduran ilk güzellik kraliçesi olduğu ve Türkiye'nin ilk pop müziği kaydını yapmasıyla Türkiye'nin ilk pop starı olduğu ifade edilmiştir. Mehmet Öznur Alkan, "Türkiye'nin İlk Pop-starı: "Türkiye Güzeli Mübeccel'im Ben...", s. 28-29.

²³ *Akşam*, 17 Kanunusani 1930, sene:12, No: 4047, s. 1.

müsabakasındaki değerlendirmelerde Mübeccel Hanım'ın Batı'da daha iyi etki edeceği düşünüldüğü belirtilmektedir.²⁴

Mübeccel Namık Hanım, dönemin Türkiye'sinde hem fiziksel güzellik hem de spora olan tutkusuyla dikkat çeken bir şahsiyettir. Cumhuriyet gazetesinin düzenlediği güzellik yarışmasında birinci seçilerek *"Güzellik Kraliçesi"* unvanını kazanan Mübeccel Hanım, bu başarısının temelinde sporun büyük bir rol oynadığını ifade etmiştir.²⁵ Bu bağlamda kendisi, sadece estetik bir ikon değil, aynı zamanda sportif bir yaşam tarzının temsilcisi olarak da öne çıkmıştır.

Cumhuriyet gazetesi tarafından düzenlenen 1930 yılı Güzellik Kraliçesi yarışmasında birinciliği kazanan Mübeccel Namık Hanım ile ilgili Türk Spor mecmuasında yayımlanan *"Sporun yeni bir zaferi"* başlıklı haber genç bir spor tutkununun bu unvanı kazanmasını vurgulamaktadır. Haberde, Mübeccel Hanım'ın başarısının sporun insan bedeni üzerindeki olumlu etkilerinin bir kanıtı olarak sunulduğu belirtilmiştir. 1930 yılı Güzellik kraliçesi müsabakasını sporcu genç kız Mübeccel Namık Hanım'ın kazandığı haber verilmiştir. Mübeccel Namık Hanım, yarışmanın ardından yaptığı açıklamada, sporun güzellik üzerindeki etkisini şu sözlerle ifade etmiştir: *"Ben bütün genç kızlara spor yapmalarını tavsiye ederim. Spor, insanı her türlü ziynet ve tuvaletten daha fazla güzel yapabilir."*²⁶

Türkuvaz salonunda gerçekleşen yarışma günü, Mübeccel Namık Hanım'ın kariyerindeki önemli dönüm noktalarından biridir. Halkın bu organizasyona olan ilgisinin göstergesi yarışmanın düzenlendiği salonların kalabalıklığından anlaşıldığı basında ifade edilmektedir. Yarışmaya katılan 20 aday arasından, jüri üyelerinin özenli değerlendirmeleri sonucunda Mübeccel Namık Hanım birinciliğe layık görülmüştür. Kraliçe unvanını kazandığında, yüzünde hem heyecan hem de mutluluk dolu bir ifade olduğu, bu unvanın, onun spora olan ilgisinin ve yaşam tarzının da bir yansıması olduğu belirtilmiştir.²⁷

Türkuvaz'ın geniş salonunda, ülkenin önde gelen aydınlarından oluşan seçkin bir jüri önünde gerçekleşen yarışmada birincilik ödülüne layık görülen Mübeccel Namık Hanım, spor sayesinde bu başarıyı elde ettiğini dile getirmiştir. Küçük yaşlardan itibaren sporla ilgilenen Mübeccel Hanım, vücut sağlığı ve estetiği açısından sporun önemini vurgulamış, bu uğraşının kendisini hem bedenen hem de ruhen güçlendirdiğini ifade etmiştir. Mecmuada, söz konusu güzellik yarışmasının, estetik güzelliğin beden güzelliğiyle desteklenmediği takdirde tüm değerini yitireceğini açıkça ortaya koyduğu ifade edilmektedir. Yarışmaya katılan birçok genç kız arasından Mübeccel Namık Hanım'ın birinciliği kazanmasının, *"sadece ve yalnız sporun sihirli tesiri ile "* mümkün olduğu vurgulanmaktadır.²⁸

Yarışma sonrası yapılan röportajda Mübeccel Namık Hanım sporun bu gözle görünen başarısından bahsederek birinci olmasını sağlayan güzelliğin sporla mümkün olduğunu ifade etmiştir. Bu mutluluğunu ve memnuniyetini şu sözlerle paylaşmıştır:²⁹ *"Kazandığımdan dolayı çok memnunum, bu memnuniyetim, sadece şahsî arzumun husul bulunduğu için değil, Türkiye'yi güzellik sahasında bütün dünyada temsil edebileceğim içindir. Bu çok kıymetli bir şereftir. Ben bu şerefi doğrudan doğruya spora medyumum. Benim bugün birinci olmamı temin eden güzellik, sporla vücut bulmuştur."*

²⁴ Akşam, 15 Kanunusani 1930, s. 3.

²⁵ Türk Spor, 16 Kânunusani 1930, sene:1, No:16, s. 8-9.

²⁶ Türk Spor, 16 Kânunusani 1930, sene:1, No:16, s. 8-9.

²⁷ Türk Spor, 14 Birinci kanun 1930, sene:2, No:11-63, s. 6-7, 12.

²⁸ Türk Spor, 16 Kânunusani 1930, sene:1, No:16, s. 8-9.

²⁹ Türk Spor, 16 Kânunusani 1930, sene:1, No:16, s. 8-9.

Türk Spor dergisine verdiği bu demeçte de görüldüğü gibi, Mübeccel Namık Hanım, güzelliğini ve zindeliğini spora borçlu olduğunu, sporun hayatındaki yerini her fırsatta dile getirmiştir. Onun bu ifadeleri, sporun bireysel gelişim üzerindeki etkisinin altını çizen bir örnek teşkil etmektedir.

Mübeccel Hanım, günlük yaşamında düzenli olarak spor yaptığını belirtmiş, voleybol oynadığını, yaz aylarında yüzüp kürek çektiğini ve geniş bir bahçede koşu, atlama gibi aktivitelerle aktif bir yaşam sürdürdüğünü aktarmıştır. Açık havada spor yapmanın kendisi için vazgeçilmez olduğunu söyleyen Mübeccel Hanım, sporun hem sağlık hem de mutluluk kaynağı olduğunu dile getirmiştir. Kendisine yöneltilen, “*Güzellik kraliçeliğini kazanmakla spordaki gayenize ulaştığınızı söylüyorsunuz. Artık spor yapmayı bırakacak mısınız?*” sorusuna şu yanıtı vermiştir: “*Bana bu değerli unvanı kazandıran ve beni sağlıklı ve neşeli kılan sporu nasıl terk ederim? Mevcut durumumu korumak ve sporun bu verimli etkilerini sürdürmek için spora devam edeceğim.*” Bu açıklamalarıyla sporun yalnızca bedensel güzellik değil, aynı zamanda sağlık, mutluluk ve öz güven kaynağı olduğunu ortaya koyan Mübeccel Namık Hanım, genç kızlara örnek teşkil etmiştir. Röportaj sonunda Mübeccel Hanım, Türk sporunun gelişimine dair katkılarda bulunma sözünü de vermiştir.³⁰ Onun bu başarısı, sporun toplumsal algısı üzerinde olumlu bir etki yaratmış ve sporun, bireysel ve toplumsal açıdan taşıdığı değeri bir kez daha gözler önüne sermiştir.

Türk Spor mecmuasının on altıncı sayısında “*sporun yeni ve çok dikkat çekici zaferi*” olarak Türkiye Güzellik Kraliçesi Mübeccel Namık Hanım’ın portresi kapak fotoğrafı olarak yayınlanmıştır. İlgili sayının kapağında Türkiye güzellik kraliçesi Mübeccel Namık Hanım’ın şu sözü paylaşılmıştır: “*Ben güzelliğimi doğrudan doğruya spora medyunum.*”³¹

Türk Spor Mecmuasının İlk Yılına 16. Sayısında Kapak Fotoğrafı Mübeccel Namık Hanım

Kaynak: Türk Spor, 16 Kânunusani 1930 Perşembe, sene:1, No:16.

³⁰ Türk Spor, 16 Kânunusani 1930, sene:1, No:16, s. 8-9.

³¹ Türk Spor, 16 Kânunusani 1930, sene:1, No:16, s. 8-9.

Sporun güzel yıldızı Mübeccel Namık Hanım, müsabaka ikinciliği ve üçüncülüğü kazanan diğer iki genç kız arasında

Kaynak: *Türk Spor*, 16 Kânunusani 1930, sene:1, No:16, s. 8.

Mübeccel Namık Hanım'ın sportif faaliyetlerine dair detaylar, "*Sporcu Kraliçemiz Mübeccel Namık Hanım Hangi Sporlarla Meşgul?*" başlıklı haberde aktarılmış ve bu bilgiler, sporun estetik güzellik üzerindeki etkisini bir kez daha teyit etmiştir. Türk Spor mecmuası, daha önceki bir nüshasında Mübeccel Namık Hanım'ın küçük yaşlardan itibaren sporla nasıl iç içe olduğunu ayrıntılı bir şekilde ele alacağını vadetmiş ve bu vaadini yerine getirerek kapsamlı bir inceleme sunmuştur. Mecmuanın edindiği bilgiler, Mübeccel Namık Hanım'ın tahmin edilenden çok daha yoğun bir spor geçmişine sahip olduğunu göstermektedir. İstanbul'da Erenköy'deki geniş bahçeleri, kendisine sporla iç içe bir yaşam alanı sunmuştur. Bahçede yer alan voleybol sahası, Mübeccel Hanım ve arkadaşları için düzenli bir spor alanı işlevi görmüştür. Haftanın belirli günlerinde genç kızlar evlerinin bahçelerinde toplanarak voleybol oynamışlardır, bu faaliyetlerin organizasyonunu ve gençlerin spora teşvikini ise bizzat Mübeccel Hanım üstlenmiştir. Oyunlar genellikle yüksek bir heyecanla sürerken, galibiyet çoğunlukla Mübeccel Hanım'ın bulunduğu takıma ait olmuştur. Bunun sebebi, genç kraliçenin olağanüstü çevikliği ve spordaki üstün yeteneğidir. Mübeccel Hanım'ın sporla ilişkisi yalnızca voleybol ile sınırlı değildir. Özellikle yaz aylarında bahçelerindeki ağaçların en yüksek dallarına tırmanmayı sevmesi ve bu dallar arasında kurduğu salıncakta saatlerce sallanması, onun doğa ile iç içe bir spor alışkanlığına sahip olduğunu göstermektedir. Bunun yanı sıra bisiklet sürmekteki mahareti, yüzme konusundaki cesareti ve fiziksel kondisyonunu koruma amacıyla düzenli olarak yaptığı kültür-fizik egzersizleri, onun spora duyduğu tutkuyu ve disiplini ortaya koymaktadır. Yüzme aktivitelerini ise genellikle aile plajlarında gerçekleştirdiğini ifade etmiştir.³²

³² *Türk Spor*, 23 Kânunusani 1930, sene:1, No: 17, s. 8-9.

Genç güzellik kraliçesi, yalnızca kendi sportif başarılarıyla değil, ailesini spora teşvik etme konusundaki gayretiyle de dikkat çekmektedir. Kendisinden hemen bir yaş kadar büyük olan ablası ve küçük kardeşi Nesimi Bey de sporla ilgilenmiştir. Saint Joseph Mektebi'nde eğitim görmüş olan Nesimi Bey'in, ablasının desteğiyle gelecekte atletizm veya futbolda önemli spor başarılarına imza atacağı tahminleri mecmuada yer almaktadır.³³ Mübeccel Namık Hanım'ın yaşam tarzı, sporun bireysel ve toplumsal yaşam üzerindeki olumlu etkilerinin somut bir örneğidir. Sporun, fiziksel güzellik, sağlık ve özgüven üzerindeki katkılarını vurgulayan bu örnek, aynı zamanda kadınların aktif bir yaşam sürmeleri için önemli bir rol model teşkil etmektedir.

Mübeccel Namık Hanım beraber spor yaptığı ablası ile beraber voleybol kıyafetiyle 1928 senesinde çıkartılmış olan bu fotoğrafta Mübeccel Hanım arkada durmaktadır.

Kaynak: *Türk Spor*, 23 Kânunusani 1930, sene:1, No: 17, s. 8.

Mübeccel Hanım'ın küçüklüğü

Kaynak: *Türk Spor*, 23 Kânunusani 1930, sene:1, No: 17, s. 9

³³ *Türk Spor*, 23 Kânunusani 1930, sene:1, No: 17, s. 8-9.

Beyoğlu Amerikan Kulübü tarafından düzenlenen Voleybol Turnuvası'nın sonuçlandığı ve ödül töreninin gerçekleştiği etkinlik, *"Mübeccel Namık Hanım Voleybol Galiplerine Mükafatlarını Merasimle Verdi"* başlıklı haberde ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. Turnuvanın birinci kategorisinde Galatasaray, ikinci ve üçüncü kategorilerinde ise Beyoğlu Rum Kulübü birinciliği elde etmiştir. Ödül töreni, Amerikan Kulübü'nün geniş salonunda özenle hazırlanmış bir atmosferde gerçekleştirilmiş ve bu törende kupa ve madalyalar, bizzat Güzellik Kraliçesi Mübeccel Namık Hanım tarafından takdim edilmiştir. Törene şehrin tanınmış spor ve sanat çevrelerinden pek çok aile davet edilmiştir. Saat altıya doğru salon, büyük bir kalabalıkla dolmuş ve yoğun ilgi nedeniyle ayakta duracak dahi yer kalmamıştır. Bu büyük ilgi, ödüllerin Mübeccel Namık Hanım tarafından verilecek olmasının yarattığı heyecanla açıklanmıştır. Belirlenen saatte Mübeccel Namık Hanım sahneye çıkarak coşkulu alkışlar eşliğinde kısa bir konuşma yapmıştır. Konuşmasında sporun kendi yaşamındaki önemine şu sözlerle vurgu yapmıştır: *"Ben sporu çok severim. Sıhhatimi spora borçluyum. Sporcular arasında bulunmaktan samimi bir haz duyduğumu ifade etmeye gerek görmüyorum; bunu halimden anlamak mümkündür."* Bu konuşmanın ardından ödüllerin takdimine geçilmiş, Mübeccel Hanım kazanan sporcuların ellerini sıkarak onları tebrik etmiş ve kupa ile madalyalarını takdim etmiştir. Etkinlik boyunca gösterdiği nezaket ve samimiyet, salondaki misafirler tarafından takdirle karşılanmıştır.³⁴ Bu etkinlik, Mübeccel Namık Hanım'ın sporun sadece fiziksel bir aktivite değil, aynı zamanda toplumsal bağları güçlendiren ve takdir edilmesi gereken bir değer olduğuna yönelik güçlü mesajını ortaya koymuştur.

Mübeccel Namık Hanım voleybolcular arasında

Kaynak: *Türk Spor*, 30 Kânunusani 1930, sene:1, No:18, s. 11.

³⁴ *Türk Spor*, 30 Kânunusani 1930, sene:1, No:18, s. 11.

Mübeccel Namık Hanım'ın uluslararası bir organizasyon olan Avrupa Güzellik Yarışması seçme müsabakalarına katılmak üzere Paris'e hareketinde kendisine babası İstanbul Liman Şirketi memuru Namık Bey de refakat etmiştir. Türkiye'den Paris'e 29 Ocak 1930'da hareket etmişlerdir.³⁵ Organizasyon 5 Şubat 1930 tarihinde Paris'te düzenlenen Avrupa Güzellik Yarışması'dır. Türkiye'yi tüm dünya önünde temsil etmesi için Türkiye'nin o yılki güzellik kraliçesinin katılması uygun görülmüştür.³⁶ Mübeccel Hanım'ın Pariste "Le Journal" gazetesinin misafiri olacağı, 4 şubatta Paris'in meşhur operasında verilen bir hayır balosunda bulunacağı ve 5 şubatta 20 Avrupa güzelinin Riviera'da Cannes Kan şehrinde yapılacak Güzellik Bayramına katılacağı, ağustos ayında da Brezilya'ya Rio de Janeiro seyahatine çıkılacağı bildirilmiştir.³⁷

Mübeccel Hanım'ın Paris'e hareket etmesi üzerine basında; "...Kendisini buradakilere olduğu gibi, Fransa'daki hakem heyetine de şirin göstereyim!" şeklinde temennide bulunulmuştur. Ayrıca basında güzellik yarışmalarının kökeninin Fransa olduğu, halk arasındaki sosyal ihtiyaçlardan doğduğu ve zamanla evrensel bir ilgi alanına dönüştüğü ifade edilmiştir. İlgili haberde; "Bir zamandan beri yapıla gelmekte olan bu güzellik müsabasının ilk vatani bir dostumun anlatmasına nazaran Fransa'dır. Dostum diyordu: Vaktile Sen nehri kıyılarında bekâr çamaşırı yıkayan kadınlar varmış. Bunlar arasında, müşteri paylaşmak yüzünden sık sık kavgalar, gürültüler olurmuş. Nihayet bu işin yolunda gitmediğini görerek içlerinden birisini aralarında reis intihap edip ihtilafları ona havale etmeğe başlamışlar. Önce en cerbezeli, en akıllı çamaşırcı reis olurken, sonradan bu işe en güzel kadın seçilmeğe başlanmış. Daha sonraları bu güzellik intihabı başka zümreler arasında da moda olmuş, bütün dünyayı ve evvelki gün Sirkeci garını dolduran yüzlerce halkı alâkadar eden bir mesele haline gelmiştir." şeklinde yarışmaların kökenine dair bilgilendirme yapılmış başlangıçta pratik bir çözüm aracı olarak ortaya çıkan bu uygulamanın, zaman içinde estetik ölçütlere dayalı bir seçim biçimine ve nihayetinde küresel bir kültürel organizasyona dönüştüğü vurgulanmıştır.³⁸

Türkiye güzellik kraliçesinin Paris'teki müsabakaya gönderilebilmesi için Cumhuriyet gazetesi birçok kurum ve kuruluşların fedakârlık yapmasını sağlamıştır. "Bu işin artık bütün milletin malı olduğu", Kraliçenin Yabancı memleketlerde Türkiye'yi ve milli şerefi hakıyla temsil edebilmesi için ihtiyaçlara yardım etmenin "milli bir vazife" olduğu belirtilmektedir. Türkiye'nin milli müesseselerinin önemine dikkat çekilmesi için kraliçenin Avrupa'ya yerli ipeklilerle, yerli kumaşlarla gitmesinin emsalsiz bir propaganda fırsatı olacağı ifade edilmektedir.³⁹

Paris'te Journal gazetesinin büyük merasim salonunda yapılacak olan Avrupa Güzellik Kraliçesi seçimi için oluşturulan hakem heyetinde Türk olarak Paris'te tahsilde bulunan ressam Ahmet Mithat Bey'in bulunacağı duyurulmaktadır. Müsabakada yüz güzelliği için beş numara, vücut güzelliği için beş numara verileceği, en fazla numara alan kişinin Avrupa güzeli seçileceği, Mübeccel Hanım'ın bu yarışma için Paris'te özel elbiseler diktirdiği haber

³⁵ *Türk Spor*, 30 Kanunusani 1930, sene:1, No:18, s. 11; *Cumhuriyet*, 14 Kanunusani 1930, s. 1; *Cumhuriyet*, 11 Kanunuevvel 1929, s. 1-2; *Vakit*, 29 Kanunusani 1930, s. 5.

³⁶ A. Hanife Kocakaya, "Atatürk Dönemi Güzellik Yarışmaları ve Keriman Halis", Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2009, s. 70; Mehmet Gündüz, "Atatürk Döneminde Toplumu Dönüştürmenin Aracı Olarak Cumhuriyet Gazetesinin Düzenlediği Güzellik Yarışmaları", *Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi*, S. 41, 2022, s. 67. (58-79).

³⁷ *Cumhuriyet*, 14 Kanunusani 1930, s. 1.

³⁸ *Vakit*, 31 kanunusani 1930, s. 4.

³⁹ *Cumhuriyet*, 15 Kanunusani 1930, s. 1, 4.

verilmiştir.⁴⁰ Ayrıca Kraliçe Mübeccel Hanım'a Cumhuriyet gazetesi vasıtasıyla birçok yerden tebrik mektupları ve telgrafları gelmiştir. Bunun yanı sıra basın yoluyla da tebrikler iletilmiştir. Ermeni gazeteleri, "Nor Lur", "Aztarar", Fransız basınından "Peti Pariziyen", "Jurnal d'oryan" bunlardan bazılarıdır.

Paris'e yola çıkan Mübeccel Hanım'ın Sirkeci garında çekilen fotoğrafları

Kaynak: *Cumhuriyet*, 20 Temmuz 1930, s. 1.

Selim Sırrı Tarcan'ın kızları Selma ve Azade Hanım'ın Mübeccel Hanım'a jimnastik yaptırdığı, bunun kendisini daha güzel, zarif, narin, sıhhatli, çevik ve idmanlı bir hale getirdiği belirtilmektedir. Mübeccel Hanım'ın, 19 Temmuz 1930'da yola çıktığı, başında mavi ipekli bir şapkasının olduğu, güllü desenli uzun etekli bir elbise giydiği ayaklarında ise fileden bir iskarpın olduğu ifade edilmiştir. Paris'e vardıktan sonra, diğer kraliçelerle birlikte 25 Temmuz'da Fransa'nın ünlü şehirlerinden Deauville'e gidileceği ve orada güzeller şerefine düzenlenen büyük eğlencelere katılacağı haber verilmiştir. Güzellerin, 30 Temmuz'a kadar Fransa'nın Normandiya ve Bretagne bölgelerinde otomobillerle geziler yapacakları, 31 Temmuz'da büyük ve gösterişli bir vapurla Le Havre Limanı'ndan hareket edilerek 23 Ağustos'ta Rio de Janeiro'ya ulaşılacağı bilgisi verilmiştir. Ayrıca Rio de Janeiro'daki müsabakanın 7 Eylül 1930'da düzenleneceği, birinciliği kazanan kişiye yarım milyon frank ile 40.000 lira ödül verileceği haberi de paylaşılmıştır. Yarışmaya Avrupa'dan 20, Güney ve Kuzey Amerika hükümetlerinden ise 20 aday katılmıştır. Jüri üyelerinin yarısı Avrupalı, yarısı Amerikalı olmuştur.⁴¹

Paris'te Mübeccel Hanım'ı Türkiye'nin Paris Büyükelçisi ziyaret etmiştir. Mübeccel Hanım'ın yarışmada dereceye girememesi üzerine basında kilosu ve bel kalınlığı üzerine birçok haber yayınlanmıştır.⁴² 1930 yılı Avrupa Güzellik kraliçesi seçilen Yunan güzeli

⁴⁰ *Akşam*, 6 Şubat 1930, s. 2.

⁴¹ *Milliyet*, 20 Temmuz 1930, s. 3; *Cumhuriyet*, 20 Temmuz 1930, s. 1, 4; *Vakit*, 2 Mayıs 1931, s. 3.

⁴² A. Hanife Kocakaya, "Atatürk Dönemi Güzellik Yarışmaları ve Keriman Halis", Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2009, s. 70; Mehmet Gündüz, "Atatürk Döneminde Toplum Dönüşürmenin Aracı Olarak Cumhuriyet Gazetesinin Düzenlediği Güzellik Yarışmaları", *Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi*, S. 41, 2022, s. 67. (58-79).

olmuştur. Buna karşın basında Paris'te ikamet eden heykeltıraş Maitre Maxime Reral Del Sarte'nin 1930 Türkiye Güzellik Kraliçesi Mübeccel Namık Hanım'ın bir büstünü yapmaya karar verdiği duyurulması dikkat çekicidir.⁴³ Rio de Janeiro şehrinde yapılacak Dünya güzellik müsabakasına katılım sağlayacak, içerisinde Mübeccel Namık Hanım'ın da yer aldığı Avrupa güzelleri kafilesinin Havr limanından Güney Amerika'ya hareket ettiği bildirilmiştir. Ayrıca basında Türkiye kraliçesi Mübeccel Hanım'ın seyahati esnasında tanınmayacak kadar çok zayıfladığı bu süreçte hamamın çok faydasını gördüğünü söylediği aktarılmaktadır.⁴⁴ Brezilya'nın Rio de Janeiro şehrinde düzenlenecek olan Dünya Güzellik Yarışması'nın 7 Eylül 1930'da yapılacağı ifade edilmiştir.⁴⁵

Güzellik kraliçeleri Cannes gazinosunun terasında. Bir hafta Cannes şehrinde kaldıktan sonra Paris'e gitmişlerdir. Sağdan sola doğru sırasıyla: İngiliz, Yugoslav, Romen, İtalyan, Alman, Yunan, İspanyol, Rus, Fransız, Danimarka, Türk, Bulgar.

Kaynak: *Akşam*, 19 Şubat 1930, s. 1.

Güzellik kraliçesi seçildikten sonra Fransa'nın Paris şehrini, Dovil Plajını (Deauville) ve Brezilya'nın Rio de Janeiro şehirlerini ziyaret eden Mübeccel Hanım, bu seyahatlerinde uluslararası düzeyde düzenlenen organizasyonlara katılmış ve memleketine döndükten⁴⁶ sonra izlenimlerini paylaşmıştır.

Mübeccel Namık Hanım, Paris, Cannes ve Deauville'e seyahat etmiştir. Deauville

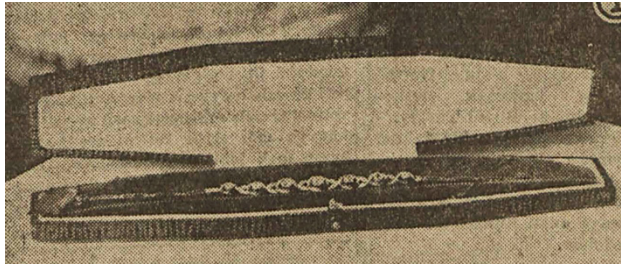
⁴³ *Akşam*, 11 Şubat 1930, sene:12, No: 4072, s. 1.

⁴⁴ *Cumhuriyet*, 2 Ağustos 1930, s. 1-2.

⁴⁵ *Cumhuriyet*, 6 Ağustos 1930, s. 1, 3; *Cumhuriyet*, 10 Ağustos 1930, s. 1.

⁴⁶ Mübeccel Hanım'ın bu seyahatten 14 Ekim 1930'da döndüğü belirtilmiştir. *Cumhuriyet*, 15 Teşrinievvel 1930, s. 1.

plajında, göğsünde ay-yıldız motifi bulunan kırmızı-beyaz bir mayo giydiğini belirtmiştir. Labou'l'da, güzellik temsilcileri onuruna 15 bin kişilik bir balo düzenlenmiş olup, bu etkinlikte Parisli şarkıcı Maurice Chevalier, Mübeccel Hanım'a başarı dileklerini iletmış ve kendisine bir bebek hediye etmiştir. Ayrıca, Brezilya'nın Le Havre konsolosunun, Mübeccel Hanım'ın Le Havre'da bulunduğu süre boyunca kendisine eşlik ettiği ve bir buket çiçek ile bir bebek hediye ettiğini ifade etmiştir. Pernambuco'da bir gece konakladıkları ve burada bulunan Türk topluluğu tarafından, üzerinde "Türk Güzeli Mübeccel Hanım'a Pernambuco Vatandaşları Hatırası" yazılı, pırlanta ay-yıldız motifli bir altın plak takdim edildiğini belirtmiştir. Bahia'ya vardıklarında ise orada bulunan Türk vatandaşlarının, kendisine tamamı elmaslarla süslenmiş, platin üzerine işlenmiş kıymetli bir bilezik hediye ettiklerini aktarmaktadır. Rio de Janeiro'ya ulaştıklarında, Uluslararası Güzellik Yarışması'nı düzenleyen "Nate" gazetesi tarafından tahsis edilen otomobillerle, 20 katlı Gloria Otel'i'ne yerleştirildiklerini ifade etmiştir. Ertesi gün otelde 10 bin kişilik bir balo düzenlenmiş ve etkinlik sırasında her ülkenin güzellik temsilcisine birer elmas mahfaza hediye edilmiştir. Bir sonraki gün, Copacabana Plajı'ndaki büyük otelde 25 bin kişilik bir balo gerçekleştirilmiştir. Ardından São Paulo'ya geçilmiş olup, burada üç gün konaklanmıştır. São Paulo'da ikamet eden Suriyeli bir Türk ailesi, Mübeccel Namık Hanım onuruna bir balo düzenlemiş olup, bu etkinliğe tüm güzellerin katıldığı Mübeccel Namık Hanım tarafından aktarılmıştır. Ardından tekrar Rio de Janeiro'ya dönmüş ve buradan Le Havre'a hareket edilmiştir. Vapur, limandan ayrılırken iki milyona yakın kişinin tebrik ve tezahüratlarıyla uğurlanmıştır. Le Havre'a ulaştıktan sonra yeniden Paris'e geçilerek, oradan da İstanbul'a dönmüştür. Mübeccel Namık Hanım'ın bu seyahati toplamda üç buçuk ay sürmüştür. Rio de Janeiro'da Mübeccel Hanım'a elmaslı ve pırlantalı bir gerdanlık hediye edilmiştir.⁴⁷ Brezilya'daki Musevi vatandaşlardan da altın üzerine pırlanta ile yapılmış bir ay-yıldız ile altında yine altın ve pırlanta ile yazılmış "Brezilya'daki Türk Musevilerinin Mübeccel Hanım'a Hatırası" ibareli bir plak hediye edilmiştir.⁴⁸

Mübeccel Hanım'a Rio de Janeiro'da hediye edilen gerdanlık

Kaynak: Cumhuriyet, 15 Teşrinisani 1930, s. 1.

Mübeccel Namık Hanım, seyahatleri sonrası "*Tarihe altın sahifeler ilave eden inkılâbımız, cihanın bütün nazarlarını Türkiye'ye çevirmiştir. Medeni Türkiye'nin medeni güzelliğini haricte temsil etmek, yalnız Türk kadınlığının değil bütün bir vatanın şerefine üzerine almak demektir. Ben Avrupa ve Amerika seyahatlerim esnasında bunu gördüm ve bu hissi duydum. Bir Fransız, bir Alman güzeli bütün diğer güzeller, sadece güzellikleri için alkışlandılar. Fakat Türk güzeline tevcih edilen alkışlar da yalnız güzelliğinin değil, vatanının kendisine bahsettiği büyük şeref de bir hissesi vardı... Genç kızlarımız bunu nazarı dikkate alarak müsabakaya girmekte tereddüt etmesinler.*" demiştir.⁴⁹ Bu

⁴⁷ Cumhuriyet, 15 Teşrinisani 1930, s. 1, 4.

⁴⁸ Cumhuriyet, 29 Eylül 1930, s. 1.

⁴⁹ Cumhuriyet, 15 Teşrinisani 1930, s. 4.

ifadeleriyle, hem genç kızlara cesaret vermiş hem de Türk kadınının dış dünyadaki algısı ve ulusal kimliğin dış temsiliyetini vurgulamıştır. Ayrıca Mübeccel Hanım'ın vurguladığı bir diğer önemli nokta da, Batı'daki diğer güzellik temsilcilerinin yalnızca fiziksel güzellikleri sebebiyle alkışlandığı, ancak kendisinin gördüğü takdirin sadece dış görünüşüne değil, Türkiye Cumhuriyeti'nin modernleşme ideallerine de atfedildiğidir. Bu açıdan kendisine yöneltilen alkışların, Türkiye'nin uluslararası arenadaki imajına duyulan saygının bir parçası olduğunu ifade etmiştir.

Çeşitli gazetelerin kendisiyle röportaj yaptığı ancak, bu röportajlarda spor konusundaki gözlemlerine, duygularına ve bilgilerine yer verilmediği, çünkü sorulmadığı vurgulanmıştır. Bu eksikliği gidermek üzere, Türk Spor mecmuası tarafından kendisiyle yapılan bir mülakatta seyahatleri sırasında sporla ilgili deneyimleri sorulmuştur. Muhabir, Erenköy'de, oturdukları köşkün bahçesinden içeri girdiğinde iki ağacın arasına gerilmiş bir file gördüğünü, bununla güzellik kraliçesinin çok sevdiği voleybol ile vakit buldukça meşgul olduğunu tahmin etmenin zor olmadığını belirtmiştir. Türk Spor mecmuasından geldiğini ve gazeteci olduğu anlayan Mübeccel Hanım kendisini kabul etmiş ve gülümseyerek: *"-Gene mülakat mı?"* demiş. Bunun üzerine Türk Spor yetkilisi *"Yalnız bu seferki mülakat sevdiğinizi bizzat söylediğiniz bir mevzu hakkında: Spor"* demiştir. Bunun üzerine Mübeccel Hanım: *"Sporcuyum, bittabi sporu çok severim. Şahit olduğum her spor hadisesi beni pek ziyade alâkadar eder. Paris'te bir gün kaldıktan sonra Dovil'e (Deauville) gittik. Burası dünyanın en güzel plajı imiş. Yalnız Dovil'e gelenler spor yapmak için değil, gösteriş için geliyorlar. Orada gördüğüm insanlar suya yalnız ayaklarını sokmakla iktifa ediyorlar. Bizim plajlarımız belki Dovil kadar lüks değil, yalnız deniz meraklıları Dovil'dekilerden daha çok sporcu her halde. Oradan hareket ettiğimiz zaman vapurda beni en ziyade sevindiren şey vapurun içindeki yüzme havuzları oldu. Uzun seyahatimiz esnasında istediğimiz zaman yüzebilecektik. Bütün güzellerle beraber havuzlar giriyorduk. Güzeller sabahleyin kalkar kalkmaz kültür fizik yapıyor, sonra bu pisinler de yüzüyor, kahvaltıyı müteakip vapurun köprüsünde dolaşıyorlardı."* Türk Spor muhabiri Kraliçeler arasında sporla meşgul olmayanlar var mı diye sormuştur. Mübeccel Hanım: *"-Hayır bilâistisna hepsi sporcu. Alman güzeli Spor akademisinden mezun. Amerika güzeli mükemmel ata binermiş, Macar güzeli iyi bir yüzgeçmiş, İngiliz güzeli tenis oynuyor. Brezilya'da en çok rağbet gören sporlar nelerdir? Sorusuna ise: "Brezilya çok zengin bir memleket olduğu için otomobil kullanmak merakı pek ziyade. Dünya güzeli ilan edilen Mis Brezilya fevkalade otomobil kullanıyor. Kendisi aynı zamanda tayyareci de. Madalyası var. Ben onu uçarken gördüm dünya güzeli olduktan sonra tayyaresine bindi, şehrin üzerinde dolaştı. Onu alkışlayan yüzbinlerce kişiye bayrak salladı. Dünya güzeli fazla olarak iyi bir tenis oyuncusu imiş. Mamafih otomobil kullanmak hususunda Portekiz güzelinin de büyük bir maharet sahibi olduğunu söylüyorlar. Hatta kadınlar arasındaki yarışlara muntazaman girer ve muvaffak olurmuş. Otomobilden sonra fazla sevilen bir spor da ata binmek. Diyebilirim ki Brezilya'da ata binmesini bilmeyen kadın yok gibi. Bir gün bizi at yarışlarına davet ettiler. Avrupalılara bir sürpriz yapacağız dediler. Bu sürpriz ne idi bilir misiniz? Yarışlara iştirak eden bütün atların cokeyleri kadın idi. Ve bila mübalağa şunu söyleyebilirim ki Brezilya kadınlar erkekler kadar hatta onlardan daha iyi ata biniyorlar. Sevilen diğer bir spor da tenis, her sene müteaddit tenis şampiyonaları tertip edilirmiş. Brezilya'da deniz sporlarına da fazla rağbet var."* Mis Türkiye'ye şimdi sporla meşgul oluyor musunuz? diye sorulduğunda ise; *"-Vakit buldukça. Bahçede fileyi görmüşsünüzdür. İyi havalardan istifade etmek için ara sıra kardeşim ve arkadaşlarımla voleybol oynuyorum. Sabahları kardeşimle yürüyüşler*

yapıyoruz.” demiştir. Türk Spor muhabiri teşekkür edip ayrıldıktan sonra kendi kendine düşünmüş ve kendisine şu soruyu sormuştur: *Acaba ne vakit bütün genç kızlarımız Mübeccel Hanım gibi sporu candan sevecek?*⁵⁰ Mübeccel Namık Hanım, güzellik kraliçesi unvanıyla birlikte, sportif bir yaşam tarzının da güçlü bir temsilcisi olmuştur. Onun hayatı, sporun bireysel başarıya olan katkılarını ve toplumda spor kültürünün önemini vurgulayan bir örnek teşkil etmektedir.

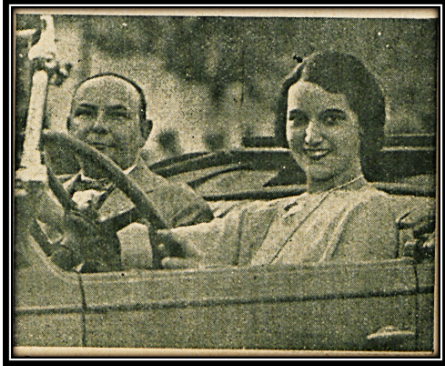
Mis Almanya ve Mis Macaristan

Mis Amerika ve Mis İngiltere

Dünya kraliçesi Mis Brezilya

Mis Portekiz

Kaynak: *Türkspor*, 14 Birinci kanun 1930, sene:2, No:11-63, s. 6-7.

⁵⁰ *Türk spor*, 14 Birinci kanun 1930, sene:2, No:11-63, s. 6-7, 12; *Türk spor*, 4 Birinci kanun 1930, sene:2, No:10-62, s. 5

Mübeccel Hanım voleybol filesinin arkasında

Kaynak: Türk spor, 14 Birinci kanun 1930, sene:2, No:11-63, s. 7.

İspanya'nın Madrid şehrinde İspanyolca olarak yayınlanan "*Estampa*" isimli bir dergide Mübeccel Namık ile yapılan röportaja dair bir makale yayınlanmıştır. *Estampa* dergisinin 107 numaralı sayısında ve 28 Ocak 1930 tarihinde yayımlanan Mübeccel Hanım'ın İspanya'daki bir gazeteciye kişisel bakış açısını ilginç bir şekilde yansıtan bu yazı, dönemin toplumsal yapısı, kültürel etkileşimleri, Mübeccel Namık'ın güzellik yarışmasındaki rolü, modern bir Türk kadınının özgürleşme süreci ve Batı ile olan ilişkisine dair bir izlenim sunmaktadır. Mübeccel Namık Hanım İspanya'daki gazeteciye röportajı Fransızca yapmak istediğini ve pratik yapması gerektiğini belirtmiştir. Gazeteci kendisine İspanyolca da bilip bilmediğini sormuş; Mübeccel Hanım ise tek bir kelime bile bilmediğini ifade etmiştir. Bunun üzerine röportaja Fransızca devam edilmiştir. Mübeccel Hanım kendisine İspanya'nın garip gelenekleri olan gizemli bir ülke gibi geldiğini ifade etmiştir. Boğalarla dövüşen Toreador olarak adlandırılan adamların çizimlerini gördüğünü söyleyerek "... Onları kahramanca dövüşürken görmek çok hoş olmalı... Uzak diyarda her şey çok güzel olmalı..." demiştir. Dergide, Mübeccel Hanım'ın 17 yaşında olduğu ve Ankara'da doğduğu bilgisi verilerek, çok güzel olduğu, ince ve zarif olduğu, küçük oval bir yüzü olduğu, mükemmel bir vücuda ve tatlı, müzikal bir sese sahip olduğu aktarılmıştır. Röportaj günü kazak, pileli etek, spor ayakkabı ve küçük bir şapkasıyla çok iyi görüldüğü, çevik görünümü ve uyumlu hareketleriyle modern küçük bir kız olduğu belirtilmiştir.⁵¹

Mübeccel Hanım'ın bir bakıma kültür çatışması yaşaması söz konusudur. Gazeteciye, "*Beniençokendişelendiren ne biliyormusun?*" diye sormuş, gazeteciye; "*Hayır bilmiyorum... Hiçbir fikrim yok.*" demesi üzerine Mübeccel Hanım, "*Makyaj!*" cevabını vermiştir ve "*Avrupa kültürünü bu kadar çabuk özümsemiş, Çarliston dansı yapmayı, Fransızca konuşmayı, öğrenmiş olan bizler, daha doğru dürüst makyaj yapmayı öğrenemedik!*" demiştir. Bunun üzerine gazeteci; "*Bu bir sorun mu matmazel?*" diye sormuş; "*Elbette öyle! Güzel bir yüzü iyi bir şekilde düzenlemeyi başarırırsanız neler yapabileceğinizi biliyor musunuz? Ama bu bir sanat, tüm sanatlar gibi doğaçlama yapılamayacak bir sanat.*"

⁵¹ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, İspanya (537). 7945. 48673. 1, s. 1-5. Belge Tarihi: 07. 02. 1930.

Fransız kadınları makyajı diğerlerinden daha iyi kullanırlar çünkü güzelliğe gösterdikleri bu özeni uzun zamandır geliştirmişlerdir.” cevabını almıştır. Çantasından küçük bir ayna ve boya çıkarıp boyamıştır ve sonrasında korkunç olduğunu, umutsuzlukla *“Yarışmada iyi bir rol oynamamı nasıl beklersiniz?”* diye haykırmıştır. Dergi bu konudaki yazısını *“İspanyol okurlar, burada, on yedi yaşındaki güzelliğinin kendisini Rio de Janeiro’da inceleyecek olan jüriyi memnun etmeye yetmeyeceğini düşündüğü için ağlayan Türkiye Güzeli’ni teselli ediyorum.”* şeklinde bitirmiştir.⁵²

Bu haber Mübeccel Hanım’ın farklı ülkeler hakkında merakını ortaya koymakla birlikte, boğa güreşlerinden ve toreadorlardan bahsetmesiyle, kültürel merakla yüzeysel bilgilerin nasıl iç içe geçtiğini göstermektedir. Ayrıca Mübeccel Hanım’ın Batı kültürüne olan hayranlığı ve Türk kadınının modernleşme sürecindeki karmaşık duyguları, makyaj yapma becerisinin eksikliğinden bahsetmesi, modern bir kadın olmanın inceliklerini öğrenme arzusu ile kendi kültüründen gelen alışkanlıklar arasındaki denge arayışını yansıtmaktadır. Mübeccel Hanım’ın kendi güzellik algısı ve jüriyi etkileme konusundaki endişeleri, genç bir kadının uluslararası arenadaki beklentilere nasıl uyum sağlamaya çalıştığını gözler önüne sermektedir. Bir dönem portresi sunan bu röportaj hem toplumun değişim sürecini hem de yeni Türkiye Cumhuriyeti’nin kadınlara verdiği önemi ve onların toplumdaki yerini nasıl yeniden şekillendirdiğini göstermesi bakımından önem taşımaktadır. Buna ek olarak uluslararası güzellik yarışmasında Türkiye Cumhuriyeti’ni ilk kez temsil eden ve sporun bir çok dalına duyduğu ilgi ile bilinen Mübeccel Namık Hanım’ın röportajının İspanya dergisinde yayınlanması bu haberin değerini ortaya çıkarmaktadır.

Mübeccel Namık Hanım’ın Fransa’da Avrupa güzellik yarışmasına, Brezilya’da Dünya Güzellik Yarışması’na katılması, Feriha Tevfik Hanım’ın Amerika’da 5 Ağustos 1930’da Teksas eyaletindeki Galveston şehrinde düzenlenen 5. Uluslararası Kainat Güzelliği Yarışması’nda Türkiye’yi temsil etmesi basında Türk güzellerinin yalnızca Türk güzelliğini değil, Türk ırkını aleme tanıtmak gibi bir vazife yüklendiğine dikkat çekilmiştir. Aynı zamanda Türklerin *medeni ve münevver bir millet olduklarını* dünyaya göstermek olduğu belirtilmektedir.⁵³ Nitekim Fransız basınında, Mübeccel Hanım örneği üzerinden Türk kadınının modernleşme sürecini tamamladığına dair değerlendirmelere yer verilmiştir.⁵⁴

Türkiye tarafından *“Dünya Güzellik Kraliçesi”* unvanını kazanılması 31 Temmuz 1932 tarihinde Belçika’nın Spa kentinde gerçekleştirilen Uluslararası Güzellik ve Zarafet Yarışması’nda, Türkiye’yi temsilen katılan Keriman Halis Ece Hanım tarafından kazanılmıştır.⁵⁵ Bu başarı, Türkiye’nin uluslararası alandaki temsil gücünü ve modernleşme sürecindeki ilerleyişini simgeleyen önemli bir gelişme olarak değerlendirilmiştir.

Sonraki süreçlerde Güzellik Kraliçesi Mübeccel Namık Hanım’ın zayıflaması süreci üzerinden doktorlar ve sporcular arasında yaşanan bir fikir ayrılığı basına yansımıştır. Özellikle, Dr. Osman Şevki Bey, bir kişinin zayıflatılmasının yalnızca doktorların yetki ve sorumluluk alanında olduğunu iddia ederken, spor camiasından bazı isimler, sağlıklı

⁵² *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, İspanya (537). 7945. 48673. 1, s. 1-5. Belge Tarihi: 07. 02. 1930.*

⁵³ *Cumhuriyet*, 11 Eylül 1930, s. 1-2.

⁵⁴ Pınar Öztamur, “Cumhuriyet’in İlk Yıllarında Güzellik Yarışmaları ve Feminin Kadın Kimliğinin Kuruluşu”, *Toplumsal Tarih*, S. 99, Mart 2002, s.50 (46-53).

⁵⁵ *Cumhuriyet*, 1 Ağustos 1932, s. 1; Murat Kaya, “Dünya Güzellik Kraliçesi Keriman Halis Hanım’ın İzmir Ziyareti Ve Basına Yansımaları”, *Tarih Ve Günce Atatürk Ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Dergisi*, S. 7, Yaz 2020, s. 249. (247-276); A. Hanife Kocakaya, “Atatürk Dönemi Güzellik Yarışmaları ve Keriman Halis”, Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2009.

bireylerin fiziksel aktiviteler yoluyla kilo vermesinin bir antrenör veya spor uzmanının alanına girdiğini savunmaktadır.⁵⁶

Mübeccel Namık Hanım, güzellik kraliçesi unvanıyla dikkat çeken bir figür olarak, zayıflama sürecinin doğurduğu tartışmaların odağında yer almaya başka bir haberde daha devam etmiştir. Selim Sırrı Bey ve kızlarının, Mübeccel Hanım'ın zayıflamasını beden terbiyesi yoluyla sağladığı belirtilmiş, bu durum bir doktor tarafından eleştirilmiştir. Doktor, zayıflama işleminin yalnızca tıbbi bir uzmanlık alanına girdiğini iddia etmiş, ancak Sıhhat Vekâleti bu olayın doktorlukla bir ilgisi olmadığını ve takip gerektiren bir durum bulunmadığını bildirmiştir. Tartışmalar, doktorun kamuoyunda dikkat çekmek için bu meseleyi gündeme getirdiği yönündeki eleştirilerle daha da alevlenmiştir. Spor camiasından gelen tepkiler ve Sıhhat Vekâleti'nin açıklaması sonrasında, doktorun iddialarının bilimsel bir temele dayanmadığı ve sürecin bir beden terbiyesi uygulaması olduğu kesinlik kazanmıştır. Bu gelişmeler, doktorun itibar kaybetmesiyle sonuçlanmıştır. Sonuç olarak, Mübeccel Namık Hanım'ın zayıflama süreci, bir yandan beden terbiyesi ve sporun bireysel sağlık üzerindeki etkileri, diğer yandan tıbbi otoritenin bu tür konulardaki rolü üzerine bir tartışma başlatmıştır. Ancak resmi otoritelerin kararı, bu tartışmayı Mübeccel Hanım lehine kapatmıştır.⁵⁷

2. Güzellik Şampiyonu Mübeccel Hanım Yeni Güzellik Kraliçesi Seçiminde

Cumhuriyet gazetesi, 1931 senesinde üçüncü Türkiye Güzellik müsabakasını düzenlemiştir. Güzellik Kraliçesi seçimi için 15 Ocak 1931'de Güzellik balosu tertip edilmiş; bu baloda seçme müsamesesi düzenlenmiştir. Toplamda 96 başvuru arasından 37 güzel bu etkinliğe katılmıştır. Bunların 22'si seçilmiştir.⁵⁸

Cumhuriyet gazetesi tarafından düzenlenen 1931 yılı Güzellik Kraliçesi seçimi, 18 Ocak 1931 Pazar günü gerçekleştirilmiştir. Bu yarışma, özellikle spor ve gençlik hareketlerine katkı sağlayan Türk Spor mecmuası için de dikkatle ele alınması gereken önemli bir konu olarak değerlendirilmektedir. Bir önceki yıl Türkiye Güzellik Kraliçesi seçilen Mübeccel Hanım, *"Ben güzelliğimi doğrudan doğruya spora medyunum."* diyerek elde ettiği başarının büyük ölçüde spora olan ilgisine dayandığını ifade ettiğinde, bu açıklama mecmuanın hem kapak sayfasında hem de sütunlarında yer bulmuştur. Nitekim Mübeccel Hanım, güzellik yarışmasında elde ettiği unvanın ardından spora olan bağlılığını sürdürerek, fiziksel görünümünde önemli değişimler gerçekleştirmiş ve vücut kompozisyonunu daha estetik ve orantılı bir hale getirmiştir. Sporun bireyler üzerindeki etkisini gözler önüne seren bu gelişme üzerine Mübeccel Hanım, 1931 yılı güzellik kraliçesinin belirlenmesi sürecinde jüri üyeleri arasında yer almıştır. 1931 yılı güzellik kraliçesi seçimi, tıpkı bir önceki yıl olduğu gibi büyük bir heyecan ve hareketlilik içerisinde gerçekleştirilmiş olup, bu süreç neticesinde iki sporcu kraliçenin birden seçildiği görülmüştür. Nihai elemeye kalan üç finalist arasından Naşide Hanım birincilik unvanını alırken, Selma Hanım üçüncü olarak seçilmiştir. Her iki yarışmacının da spora olan yakınlığı dikkat çekicidir. Naşide Hanım, kısa bir süre önce mezun olduğu Kız Muallim Mektebi'nin en sporsever öğrencilerinden biri olarak tanınmakta olup, kraliçe ilan edilmesinin hemen ardından verdiği ilk röportajda bu hususu açıkça ifade etmiştir. Cumhuriyet gazetesine yaptığı açıklamada şu sözleri dile getirmiştir: *"Evvelce mektepte iken spor yapardım. Çıktıktan sonra da spora devam*

⁵⁶ *Türk spor*, 3 Temmuz 1930, sene:1, No:40, s. 3-4.

⁵⁷ *Türk spor*, 14 Ağustos 1930, sene:1, No:46, s. 3.

⁵⁸ *Cumhuriyet*, 17 Kanunusani 1931, s.1.

ettim..."⁵⁹ Bu ifadeler, dönemin güzellik yarışmalarının yalnızca estetik bir değerlendirme süreci olmaktan öte, sporun bireysel gelişimdeki rolünü vurgulayan ve beden sağlığını ön plana çıkaran bir anlayışla yürütüldüğünü ortaya koymaktadır.

Müsamerede bulunan 1930 yılı güzellik kraliçesi Mübeccel Hanım'ın müsamereye ait haberleri okuması

Kaynak: *Cumhuriyet*, 17 Kanunusani 1931, s. 1.

1931 yılı güzellik kraliçesi Naşide Hanım

Kaynak: *Cumhuriyet*, 22 Kanunusani 1931, s. 1, 4.

⁵⁹ *Türk Spor*, 22 İkinci Kanun 1931, sene:2, No: 17-69, s. 4; *Türk Spor*, 16 Kânunusani 1930 Perşembe, sene:1, No:16.

Sonuç

Mübeccel Namık Hanım'ın yurt dışı seyahatleri sırasında edindiği izlenimler, Türkiye'nin modernleşme süreci ve uluslararası alandaki itibarı üzerine önemli gözlemler sunmaktadır. Kendisi, Batı'daki güzellik algısının sadece fiziksel güzellikle sınırlı kaldığını; ancak Türk güzelliğinin, ulusal bağımsızlık ve modernleşme hareketlerinin bir temsilcisi olarak algılandığını belirtmiştir. Dış dünyada Türk kadınının algısını ve ulusal kimliğin uluslararası temsiliyeti güzellik yarışmaları organizasyonları aracılığıyla vurgulanmıştır.

Yeni Türk Alfabesi'nin kabul edilmesinden sonra çıkarılmaya başlanan ilk spor mecmuası olan Türk Spor'da Mübeccel Namık Hanım ile ilgili haberlerde güzellik kraliçesinin spora olan tutkusu üzerinde durulmuştur. Mübeccel Namık Hanım, Avrupa Güzellik Yarışması'nda, yarışmaya katılan milletlerin tüm adaylarının aktif sporcu olduğunu, kendisinin de günlük hayatında sporun önemli bir yer tuttuğunu vurgulamıştır. Mübeccel Hanım kadınların spora katılımının sınırlı olduğu bir dönemde, Türk spor tarihinde öncü bir figür olarak öne çıkmıştır. Güzellik yarışmaları aracılığıyla kadın sporcuların toplumsal temsili ve spora katılımının teşvik edilmesi açısından önemli bir örnek teşkil eden Mübeccel Namık Hanım, bu alandaki dönüşüm sürecine katkı sağlamıştır. Bu yarışmalar Türk kadınının modernleşme süreci içindeki rolünü ve Cumhuriyet ideolojisinin dış dünyadaki yansımalarını anlamak açısından önemli bir göstergedir.

Mübeccel Namık Hanım'ın spor basınında yaptığı mülakatlar ile spor tutkusunu ön plana çıkarması bir güzellik kraliçesi olarak bu alana öncülüğü, kadınların spora katılımına yönelik farkındalık oluşturma girişimi olması açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Mübeccel Hanım'ın hem Türkiye'deki hem de uluslararası organizasyonlarda spor tutkunu bir kişilik olarak temsil etme başarısı, sporun sadece bireysel bir uğraş olmanın ötesinde, toplumsal algıyı dönüştüren bir unsur olduğunu kanıtlamıştır.

Kaynakça

Arşiv Kaynakları

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, İspanya (537). 7945. 48673. 1, s. 1-5. Belge Tarihi: 07. 02. 1930.

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, İspanya (537). 7945. 48673. 1, s. 1-5. Belge Tarihi: 07. 02. 1930.

Sürelî Yayınlar

Akşam, 15 Kanunusani 1930.

Akşam, 17 Kanunusani 1930.

Akşam, 6 Şubat 1930.

Akşam, 11 Şubat 1930.

Akşam, 19 Şubat 1930.

Akşam, 7 Haziran 1930,

Akşam, 11 Haziran 1930.

Cumhuriyet, 11 Kanunuevvel 1929.

Cumhuriyet, 2 Eylül 1929.

Cumhuriyet, 22 Teşrinisani 1929.

Cumhuriyet, 29 Eylül 1929.

- Cumhuriyet*, 3 Eylül 1929.
Cumhuriyet, 20 Temmuz 1930.
Cumhuriyet, 2 Ağustos 1930.
Cumhuriyet, 6 Ağustos 1930.
Cumhuriyet, 10 Ağustos 1930.
Cumhuriyet, 11 Eylül 1930.
Cumhuriyet, 29 Eylül 1930.
Cumhuriyet, 15 Teşrinievvel 1930.
Cumhuriyet, 15 Teşrinisani 1930.
Cumhuriyet, 13 Kanunusani 1930.
Cumhuriyet, 14 Kanunusani 1930.
Cumhuriyet, 15 Kanunusani 1930.
Cumhuriyet, 17 Kanunusani 1931.
Cumhuriyet, 1 Ağustos 1932.
Milliyet, 9 Nisan 1930.
Milliyet, 9 Haziran 1930.
Milliyet, 12 Haziran 1930.
Milliyet, 20 Temmuz 1930.
Milliyet, 26 Kanunusani 1930.
Türk Spor, 14 Ağustos 1930, sene:1, No:46.
Türk Spor, 14 Birinci kanun 1930, sene:2, No:11-63
Türk Spor, 16 Kânunusani 1930 Perşembe, sene:1, No:16.
Türk Spor, 16 Kânunusani 1930, sene:1, No:16.
Türk Spor, 20 Teşrini sani 1930, sene:2, No:8-60
Türk Spor, 22 İkinci Kanun 1931, sene:2, No: 17-69.
Türk Spor, 23 Kânunusani 1930, sene:1, No: 17.
Türk Spor, 3 Temmuz 1930, sene:1, No:40.
Türk Spor, 30 Kânunusani 1930, sene:1, No:18.
Türk Spor, 4 Birinci kanun 1930, sene:2, No:10-62.
Vakit, 3 Eylül 1929.
Vakit, 13 Kanunusani 1930.
Vakit, 26 Kanunusani 1930.
Vakit, 29 Kanunusani 1930.
Vakit, 31 Kanunusani 1930.
Vakit, 2 Mayıs 1931.
Vakit, 6 Haziran 1930.
Vakit, 11 Haziran 1930.

Diğer Kaynaklar

- Acun, F. (2007). "Görsel Verilerde Kadın İmajı (1923-1960)", *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Aralık, S. 16. (91-112).
- Alkan, M. Ö. (2004). "Türkiye'nin İlk Pop-starı: "Türkiye Güzeli Mübeccel'im Ben...", *Panzehir (Picus Dergisi Popüler Kültür Eki)*, Aralık, Sayı: 1, (ss.28-29).
- Duman D.- Duman, P. (1997). "Kültürel Bir Değişim Aracı Olarak Güzellik Yarışmaları", *Toplumsal Tarih*, S. 42, Haziran, (20-26).
- Eke, N. P. (2023). "Cumhuriyet Kadınının Değişen Silueti: İdeolojik Bir Araç Olarak Güzellik Yarışmaları", *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 23, Sayı: Özel sayı, (147-170).
- Göktürk Çetinkaya, S. (2021). "Atatürk Dönemi Güzellik Yarışmaları", *Atatürk Ansiklopedisi*, <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/ataturk-donemi-guzellik-yarismalari/?pdf=3833> Erişim Tarihi: 10 Şubat 2025.
- Gündüz, M. (2022). "Atatürk Döneminde Toplum Dönüştürmenin Aracı Olarak Cumhuriyet Gazetesinin Düzenlediği Güzellik Yarışmaları", *Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi*, S. 41. (58-79).
- Kara, N. N. (2019). "Türk Çağdaşlaşmasının Bir Ögesi: Atatürk ve Kadın", *CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, C: 17, S:1, Mart, (ss. 227- 242).
- Kaya, M. (2020). "Dünya Güzellik Kraliçesi Keriman Halis Hanım'ın İzmir Ziyareti ve Basına Yansımaları", *Tarih Ve Günce Atatürk Ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Dergisi*, S. 7, Yaz. (247-276).
- Kocakaya, A. H. (2009). "Atatürk Dönemi Güzellik Yarışmaları ve Keriman Halis", Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Öztamur, P. (2002). "Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Güzellik Yarışmaları ve Feminin Kadın Kimliğinin Kuruluşu", *Toplumsal Tarih*, S. 99, Mart, (46-53).
- Yıldız, F. (2019). "Türkiye'de İlk Güzellik Yarışmaları ve Basının Öncü Rolü: Genç Cumhuriyet'in Asri Güzelleri", *Etkileşim*, 4, (ss. 66-87).